

DECIZIA nr.437
din 29 octombrie 2013

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.III alin.(2) și (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.1/2013 pentru modificarea și completarea Legii nr.263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice

Augustin Zegrean	- președinte
Valer Dorneanu	- judecător
Petre Lăzăroiu	- judecător
Mircea Ștefan Minea	- judecător
Daniel Marius Morar	- judecător
Iulia Antoanella Motoc	- judecător
Mona-Maria Pivniceru	- judecător
Puskás Valentin Zoltán	- judecător
Tudorel Toader	- judecător
Patricia Marilena Ionea	- magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Carmen Cătălina Gliga.

Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.III alin.(2) și (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.1/2013 pentru modificarea și completarea Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, excepție ridicată de Gheorghe Gârbovan în Dosarul nr.3839/108/2013 al Tribunalului Arad – Secția civilă și care constituie obiectul Dosarului Curții Constituționale nr.370D/2013.

La apelul nominal se constată lipsa părților, față de care procedura de citare este legal îndeplinită.

Magistratul-asistent referă asupra notelor scrise depuse la dosar de autorul excepției, Gheorghe Gârbovan, prin care solicită admiterea criticii de neconstituționalitate.

Președintele dispune să se facă apelul și în Dosarul nr.371D/2013, având ca obiect aceeași excepție de neconstituționalitate ridicată de Aurel Barz în Dosarul nr.3840/108/2013 al Tribunalului Arad – Secția civilă.

La apelul nominal se constată lipsa părților, față de care procedura de citare este legal îndeplinită.

Magistratul-asistent referă asupra notelor scrise depuse la dosar de autorul excepției, Aurel Barz, prin care solicită admiterea criticii de neconstituționalitate.

Președintele dispune să se facă apelul și în Dosarul nr.435D/2013, având ca obiect aceeași excepție de neconstituționalitate ridicată de Adrian Nicolae Ghilea în Dosarul nr.3838/108/2013 al Tribunalului Arad – Secția civilă.

La apelul nominal se constată lipsa părților, față de care procedura de citare este legal îndeplinită.

Magistratul-asistent referă asupra notelor scrise depuse la dosar de autorul excepției, Adrian Nicolae Ghilea, prin care solicită admiterea criticii de neconstituționalitate.

Curtea, având în vedere obiectul identic al excepțiilor de neconstituționalitate ridicate în Dosarele nr.370D/2013, nr.371D/2013 și nr.435D/2013, pune în discuție, din oficiu, problema conexării cauzelor.

Reprezentantul Ministerului Public este de acord cu conexarea dosarelor.

Curtea, în temeiul art.53 alin.(5) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, dispune conexarea Dosarelor nr.371D/2013 și nr.435D/2013 la Dosarul nr.370D/2013, care este primul înregistrat.

Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de admitere a excepției de neconstituționalitate. În acest sens, arată că dispozițiile de lege criticate nu se pot aplica decât pentru viitor, de la data intrării lor în vigoare, iar prevederea potrivit căreia acestea s-ar aplica și pensiilor stabilite anterior acestei date este retroactivă, contravenind art.15 alin.(2) din Constituție.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, constată următoarele:

Prin Încheierea din 29 mai 2013, pronunțată în Dosarul nr.3839/108/2013, prin Sentința civilă nr.1762 din 27 mai 2013, pronunțată în Dosarul nr.3840/108/2013 și prin Sentința civilă nr.1943 din 13 iunie 2013, pronunțată în Dosarul nr.3838/108/2013, **Tribunalul Arad – Secția civilă a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.III alin.(2) și (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.1/2013 pentru modificarea și completarea Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice.**

Excepția a fost ridicată de Gheorghe Gârbovan, Aurel Barz și Adrian Nicolae Ghilea cu prilejul soluționării unor acțiuni civile prin care s-a solicitat calcularea pensiei cu aplicarea indicelui de corecție prevăzut de art.170 din Legea nr.263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice.

În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorii acesteia susțin, în esență, că dispozițiile art.III alin.(2) și (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.1/2013 sunt contrare principiului constituțional al neretroactivității legii civile în măsura în care se aplică persoanelor al căror drept la pensie s-a deschis anterior intrării în vigoare a acestor dispoziții de lege. Astfel, consideră că, pentru persoanele înscrise la pensie în baza Legii nr.263/2010, până la data intrării în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr.1/2013, indicele de corecție aplicat pensiilor trebuia să fie calculat în raport cu dispozițiile art.170 din Legea nr.263/2010, urmând ca dispozițiile art.III alin.(1) din ordonanță să se aplice doar pensiilor deschise după intrarea în vigoare a acestui din urmă act normativ.

Tribunalul Arad – Secția civilă consideră că excepția de neconstituționalitate nu este întemeiată. În acest sens, arată că „art.III din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.1/2013 constituie o dispoziție specială față de dispozițiile generale ale art.170 din Legea nr.263/2010, modificat prin Ordonanța de urgență nr.1/2013, dispoziție specială care se aplică și persoanelor ale căror drepturi de pensie s-au deschis începând cu luna ianuarie 2011, tocmai

pentru a nu crea discriminări în ceea ce privește persoanele ale căror drepturi la pensie se deschid în cursul anului 2013 față de persoanele care au ieșit la pensie sub imperiul Legii nr.263/2010, adică de la data de 01.01.2011, pentru a beneficia și acestea din urmă de aceeași corecție la calculul punctajului de pensie.”

În conformitate cu dispozițiile art.30 alin.(1) din Legea nr.47/1992, actele de sesizare au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului, precum și Avocatului Poporului, pentru a-și formula punctele de vedere cu privire la excepția de neconstituționalitate.

Guvernul consideră că excepția de neconstituționalitate nu este întemeiată. Astfel, arată că dispozițiile de lege criticate reprezintă o normă specială față de dispozițiile art.170 din Legea nr.263/2010 și se aplică persoanelor ale căror drepturi de pensie s-au deschis începând cu 1 ianuarie 2013. Această soluție a fost reglementată pentru a înlătura discriminările care ar fi intervenit între persoanele ale căror drepturi la pensie se deschid în cursul anului 2013 față de persoanele care au ieșit la pensie începând cu 1 ianuarie 2011, data intrării în vigoare a Legii nr.263/2010, în scopul ca aceștia din urmă să beneficieze de corecția calculului punctajului la pensie.

Avocatul Poporului apreciază că prevederile de lege criticate sunt constituționale. În acest sens, arată că Ordonanța de urgență a Guvernului nr.1/2013 modifică pensiile doar pentru viitor și numai în ceea ce privește cuantumul acestora, prin aplicarea unui indice de corecție actualizat. Celelalte condiții privind acordarea pensiilor, respectiv stagiul efectiv de activitate în acea profesie și vârsta eligibilă, nu sunt afectate de noile reglementări. De asemenea, actul normativ în discuție nu se răsfrânge asupra prestațiilor deja obținute anterior intrării sale în vigoare. Dispozițiile legale criticate nu împieteză cu nimic asupra calității de pensionar dobândite în temeiul reglementărilor legale în vigoare la momentul emiterii deciziei de pensionare. Rezultă că, sub aspectul cuantumului pensiei, efectele deciziilor de pensionare rămân câștigate pe toată

perioada cuprinsă între emiterea acestora și momentul la care va intra în vigoare ordonanța de urgență criticată. Doar dacă textul de lege criticat ar fi diminuat sau crescut cuantumul pensiei aflate în plată în perioada cuprinsă între emiterea acestora și data intrării în vigoare a ordonanței de urgență criticate ne-am fi aflat în prezența retroactivității legii cu încălcarea art.15 alin.(2) din Constituție.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului nu au comunicat punctele de vedere solicitate.

CURTEA,

examinând actele de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, notele scrise depuse la dosare de autorii excepției de neconstituționalitate, concluziile procurorului, dispozițiile de lege criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) din Constituție, precum și ale art.1 alin.(2), ale art.2, 3, 10 și 29 din Legea nr.47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art.III alin.(2) și (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.1/2013 pentru modificarea și completarea Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 53 din 23 ianuarie 2013, aprobată prin Legea nr.3/2013 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 1/2013 pentru modificarea și completarea Legii nr.263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, lege publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 93 din 14 februarie 2013.

Dispozițiile de lege criticate au următoarea redactare:

Art.III alin.(2) și (3): *„(2)Indicele de corecție prevăzut la alin. (1) se aplică și punctajelor medii anuale calculate pentru persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis începând cu luna ianuarie 2011.*

(3)În situația persoanelor prevăzute la alin. (2), indicele de corecție se aplică asupra punctajului mediu anual cuvenit sau aflat în plată în luna intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență.”

Autorii excepției de neconstituționalitate consideră că dispozițiile de lege criticate sunt contrare prevederilor art.15 alin.(2) din Constituție referitoare la neretroactivitatea legii civile.

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că, prin art.170 din Legea nr.263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 852 din 20 decembrie 2010, s-a prevăzut ca, pentru persoanele înscrise la pensie **începând cu data intrării în vigoare a acestei legi**, la punctajul mediu anual să se aplice un indice de corecție *„calculat ca raport între 43,3% din câștigul salarial mediu brut realizat pe anul precedent și valoarea unui punct de pensie în vigoare la acea dată.”* Acest indice urma să se aplice o singură dată, la înscrierea inițială la pensie.

Intrarea în vigoare a dispozițiilor art.170 din Legea nr.263/2010 nu a avut loc însă odată cu intrarea în vigoare a celorlalte dispoziții ale Legii nr.263/2010, respectiv la data de 1 ianuarie 2011, ci avea să fie amânată la data de 1 ianuarie 2012, așa cum s-a prevăzut în art.193 alin.(2) din Legea nr.263/2010.

Ulterior, termenul de intrare în vigoare a art.170 din Legea nr.263/2010 a fost prorogat din nou, la data de 1 ianuarie 2013, prin dispozițiile art.II art.16 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.80/2010 pentru completarea art.11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.37/2008 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar, precum și pentru instituirea altor măsuri financiare în domeniul bugetar, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 636 din 10 septembrie 2010, ordonanță de urgență modificată și completată prin Legea nr.283/2011 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 80/2010 pentru completarea art. 11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2008 privind reglementarea unor măsuri financiare în

domeniul bugetar, lege publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 887 din 14 decembrie 2011.

Prin urmare, dispozițiile art.170 din Legea nr.263/2010 au intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 2013, astfel că, până la această dată, indicele de corecție reglementat de acest text de lege nu a putut fi aplicat pensiilor obținute de la intrarea în vigoare a Legii nr.263/2010.

De la 1 ianuarie 2013 însă art.170 din Legea nr.263/2010 a început să producă efecte, astfel că pensionarii al căror drept la pensie s-a deschis după intrarea în vigoare a Legii nr.263/2010 au dobândit dreptul de a li se recalcula din oficiu pensia cu luarea în calcul a indicelui de corecție.

Acest decalaj a fost determinat de voința legiuitorului, nereprezentând un element de fapt, particular fiecărui pensionar, care să justifice necesitatea formulării unor noi cereri de recalculare a pensiei de către aceștia. Aceasta mai ales în condițiile în care dispozițiile art.170 alin.(2) din Legea nr.263/2010, respectiv ale alin.(3) din același articol, în forma modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr.1/2013, prevăd că indicele de corecție „*se aplică o singură dată, la înscrierea inițială la pensie*”.

De altfel, art.107 alin.(1) din Legea nr.263/2010 prevede posibilitatea caselor de pensii ca, din oficiu, prin decizie de revizuire, să procedeze la modificarea pensiilor stabilite în situația în care, ulterior stabilirii și/sau plății drepturilor de pensie, se constată diferențe între sumele stabilite și/sau plătite și cele legal cuvenite.

Prin urmare, tot ca efect al legii, casele de pensii ar fi trebuit ca, începând cu data de 1 ianuarie 2013, să procedeze la aplicarea indicelui de corecție pensiilor obținute după intrarea în vigoare a Legii nr.263/2010, cu aplicarea indicelui de corecție reglementat de art.170.

Aplicarea art.170 din Legea nr.263/2010 persoanelor al căror drept la pensie s-a deschis începând cu data intrării în vigoare a Legii nr.263/2010, respectiv data de 1 ianuarie 2011, este justificată de faptul că legiuitorul a

prevăzut astfel încă de la momentul intrării în vigoare a acestei legi, pentru a îndepărta orice diferențe de tratament juridic între persoanele pensionate sub imperiul aceleiași reglementări.

La data de 23 ianuarie 2013 a intrat însă în vigoare Ordonanța de urgență a Guvernului nr.1/2013 care a modificat prin art.I pct.3 modul de calcul al indicelui de corecție prevăzut de art.170 din Legea nr.263/2010, în sensul că acesta se obține *„ca raport între 43,3% din câștigul salarial mediu brut realizat și valoarea unui punct de pensie în vigoare la data înscrierii la pensie, actualizată cu rata medie anuală a inflației pe anul 2011”*.

Totodată, prin art.III alin.(1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.1/2013 s-a prevăzut că, *„în anul 2013, indicele de corecție care se aplică punctajului mediu anual determinat conform prevederilor art.95 din Legea nr.263/2010, cu modificările și completările ulterioare, este 1,06.”* Potrivit alin.(2) și (3) din același articol, acest indice urma să se aplice și punctajelor medii anuale calculate pentru persoanele al căror drept la pensie s-a deschis începând cu luna ianuarie 2011, respectiv după data intrării în vigoare a Legii nr.263/2010.

Art.III din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.1/2013 apare, așadar, ca o derogare temporară, pe parcursul anului 2013, de la dispozițiile art.170 din Legea nr.263/2010.

Așa cum reiese din nota de fundamentare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr.1/2013, instituind această reglementare, legiuitorul a avut în vedere că indicatorii în raport cu care se calcula indicele de corecție, realizați pe anul precedent, nu erau cunoscuți la începutul anului calendaristic și astfel, deși art.170 din Legea nr.263/2010 devenise aplicabil de la 1 ianuarie 2013, casele de pensii nu calculaseră și nu aplicaseră încă indicele de corecție până la data intrării în vigoare a ordonanței de urgență amintite.

În acest fel s-a negat orice eficacitate a dispozițiilor art.170 din Legea nr.263/2010 în perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2013 și data intrării în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr.1/2013.

Cu privire la cele mai sus arătate, Curtea reține că textul constituțional al art.47 alin.(2) potrivit căruia *„cetățenii au dreptul la pensie, la concediu de maternitate plătit, la asistență medicală în unitățile sanitare de stat, la ajutor de șomaj și la alte forme de asigurări sociale publice sau private, prevăzute de lege”* a fost interpretat în jurisprudența sa în sensul că acordă în exclusivitate legiuitorului dreptul „să stabilească și să modifice, ori de câte ori apare această necesitate, condițiile și criteriile de acordare a pensiilor, modul de calcul și quantumul acestora, având în vedere nevoia de a asigura un nivel de trai decent și dreptul la protecție socială, dar și posibilitățile economico-financiare existente în diferite intervale de timp”. În acest sens, ne referim la Decizia nr. 223 din 13 martie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 275 din 25 aprilie 2007, ori Decizia nr.820 din 9 noiembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 39 din 18 ianuarie 2007.

Prin Decizia nr.57 din 26 ianuarie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 164 din 21 februarie 2006, Curtea a precizat însă că „orice prevedere nouă poate fi aplicată numai de la data intrării sale în vigoare, pentru a respecta principiul neretroactivității legii, consacrat de art.15 alin. (2) din Constituție.”

Or, Curtea constată că dispozițiile art.III alin.(2) și (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.1/2013 sunt aplicabile drepturilor la pensie deschise anterior intrării lor în vigoare. Mai mult, aceste dispoziții neagă orice efect avut de dispozițiile art.170 din Legea nr.263/2010 în intervalul 1 ianuarie 2013 până la intrarea în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr.1/2013, având efecte retroactive evidente, contrare prevederilor art.15 alin.(2) din Constituție.

Asfel, prin Decizia nr.830 din 8 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 559 din 24 iulie 2008, Curtea a reținut că „ori de câte

ori o lege nouă modifică starea legală anterioară cu privire la anumite raporturi, toate efectele susceptibile a se produce din raportul anterior, dacă s-au realizat înainte de intrarea în vigoare a legii noi, nu mai pot fi modificate ca urmare a adoptării noii reglementări, care trebuie să respecte suveranitatea legii anterioare. Legea nouă însă este aplicabilă de îndată tuturor situațiilor ce se vor constitui, se vor modifica sau se vor stinge după intrarea ei în vigoare, precum și tuturor efectelor produse de situațiile juridice formate după abrogarea legii vechi.”

Prin urmare, dispozițiile art.III din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.1/2013 nu pot fi aplicate decât persoanelor al căror drept la pensie s-a deschis după intrarea în vigoare a acestui act normativ, alin.(1) al acestui articol urmând să-și producă astfel efectele pentru aceste persoane.

Referitor la persoanele ale căror drepturi la pensie s-au deschis până la data intrării în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr.1/2013, Curtea apreciază că acestea beneficiază de aplicarea indicelui de corecție reglementat de art.170 din Legea nr.263/2010. Amânarea în practică a revizuirii pensiei cu aplicarea acestui indice de către casele de pensii, amânare cauzată de întârzierea calculului indicelui de corecție, nu poate reprezenta o justificare pentru a lipsi de efect dispozițiile art.170 din Legea nr.263/2010.

Totodată, Curtea apreciază că este lipsit de temei argumentul invocat de Tribunalul Arad – Secția civilă și de Guvern în punctele de vedere formulate, argument potrivit căruia dispozițiile de lege criticate ar urmări înlăturarea unor discriminări între persoanele care se pensionează în anul 2013 și cele care s-au pensionat anterior, începând cu data de 1 ianuarie 2011. Astfel, așa cum s-a statuat în Decizia nr.9 din 7 martie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 326 din 25 noiembrie 1994, „după intrarea în vigoare a Constituției din anul 1991, neretroactivitatea a devenit un principiu constituțional și deci nici legiuitorul nu poate adopta acte cu încălcarea lui. Suntem în prezența unei reguli imperative de la care nu se poate deroga în

materie civilă[...], indiferent dacă este vorba de legi materiale sau legi procesuale. Deci, chiar și în ipoteza în care legiuitorul ar dori în mod justificat să înlăture sau să atenueze unele situații nedrepte, nu poate realiza acest lucru prin intermediul unei legi care să aibă caracter retroactiv, ci trebuie să caute mijloacele adecvate care să nu vină în contradicție cu acest principiu constituțional.” Prin urmare, a proceda altfel, ar însemna o încălcare a prevederilor art.15 alin.(2) din Constituție.

De altfel, așa cum s-a reținut mai sus, egalitatea de tratament sub aspectul aplicării indicelui de corecție a fost prevăzută de legiuitor încă de la momentul intrării în vigoare a Legii nr.263/2010.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art.146 lit.d) și al art.147 alin.(4) din Constituție, precum și al art.1-3, al art.11 alin. (1) lit.A.d) și al art.29 din Legea nr.47/1992, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

Decide:

Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Gheorghe Gârbovan, Aurel Barz și Adrian Nicolae Ghilea în Dosarele nr.3839/108/2013, nr.3840/108/2013 și nr.3838/108/2013 ale Tribunalului Arad – Secția civilă și constată că dispozițiile art.III alin.(2) și (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.1/2013 sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Tribunalului Arad – Secția civilă care a sesizat Curtea Constituțională și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 29 octombrie 2013.